

DOI: 10.18372/2415-8151.22.15397

УДК 72.012.8-024.74(045)

КОЛО ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМОУТВОРЕННЯ

Сідорова Олена Ігорівна¹, Москальцов Андрій Юрійович²,
Сідорова Марія-Юлія Андріївна³

¹ Старший викладач кафедри дизайну інтер'єру, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна, e-mail: dhara.astro@gmail.com, orcid: ORCID ID 0000-0002-4611-2150

² Старший викладач кафедри дизайну інтер'єру, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна, e-mail: invp@ukr.net, orcid: 0000-0003-0357-3333

³ Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна, e-mail: julike96@gmail.com, orcid: 0000-0002-4224-033

Анотація. Людина і її житло взаємно впливають один на одного. Інтер'єри і приватні будинки розглядаються у статті, як своєрідні портрети своїх авторів і, в значній мірі, як портрет епохи. Тому метою даного дослідження є виявлення основних елементів формоутворення сучасних інтер'єрів і приватних будинків і дослідження їх семантики. А оскільки основними елементами формоутворення сучасних інтер'єрів і приватних будинків виявились коло і його сателіти — надалі предметом дослідження стали композиційні, семантичні та енергетичні особливості кола і його сателітів.

Виявлена тенденція використання форми кола у об'ємній архітектурі сучасних приватних будинків і інтер'єрах пов'язана з глобальними тенденціями у суспільстві. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків елементів формоутворення сучасних інтер'єрів і приватних будинків із суспільними явищами і настроями дозволить прогнозувати актуальні задачі найближчого часу і в суспільстві і в архітектурі, включаючи певні тенденції, які з'являться і вже з'являються в архітектурі епохи Водоля.

На основі дослідження робіт сучасних дизайнерів та архітекторів виявлено основні елементи формоутворення в дизайні інтер'єрів, архітектурних споруд та рекреаційних територій, створених протягом останніх років. В ході дослідження встановлено що основним елементом формоутворення простору і об'ємів є коло та його сателіти в поєднанні з квадратами та прямокутниками. Причому коло та його похідні є головними героями композицій, а квадрати та прямокутники виконують роль фона та другорядних героїв. Досліджено розподіл і направлення енергій у круглих та криволінійних приміщеннях. Надані рекомендації щодо використання круглих приміщень.

Розглянуто семантику кола, яке означає нескінченність, дух, довершеність і вічність. Коло та квадрат або прямокутник представлені як протилежності, символи духовного та матеріального, чоловічого та жіночого, світла та темряви. Протилежності мають бути врівноважені. Якщо рівновага порушується — відбувається зміна епох, зміна задач, зміна форм, зміна стилів. Домінування останнім часом в архітектурі і дизайні форми кола означає загострення духовних проблем, активізацію задач епохи Водоля: посилення колективного егрегору, прагнення до єдності, до гармонійних відносин із усіма людьми, з природою, із Всесвітом.

Ключові слова: формоутворення; коло; квадрат; протилежності; рівновага; дизайн; символіка; інтер'єри; енергія; психологічні особливості; індивідуальність; композиційні рішення; емоційна складова.

ВСТУП

Інтер'єри — це художньо-психологічні портрети їх авторів: дизайнерів, архітекторів та користувачів, а також, в значній мірі, це портрет епохи. Між інтер'єром і людиною завжди існує зворотній зв'язок. Інтер'єри квартир і, відповідно, приватне житло розглядаються як елемент простору, в якому постійно перебуває людина і який в свою чергу, в певній мірі, формує її настрій, свідомість, світогляд. Іноді інтер'єри і приватний будинок — це уособлення мрії, відбиток вищого «я» людини, її «нездійсненне». Тому проблема виявлення основних складових формоутворення сучасних інтер'єрів квартир і приватних будинків взагалі і їх символічне значення є актуальною.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Барташевич А.А., Дягілев Л.Е., Климин Р.М., Перелигіна Л.Г. [1] та Шлеюк С.Г. [6] розглянули використання законів та засобів композиції, а також художній образ [7].

Макарова В.В. [2], Хендерсон Емілі, Борскис Анджелін [5] дослідили особливості використання різних стилів в інтер'єрі та прийомів оновити інтер'єр.

Норман Дональд [3] розглянув емоційну складову в дизайні, яка не протиставляється раціональній складовій, а доповнює її. Автор представляє речі, як продовження наших власних історій.

Третьак Ю.В., Корпусова А., Клещова А. [4] та ін. розглянули питання становлення й розвитку сучасного дизайну з позицій органічного підходу.

Проведений аналіз показав, що елементи формоутворення та їх символічний зміст у сучасному дизайні і архітектурі досліджені недостатньо. Тому виявлення основних елементів формоутворення і композиційних особливостей в дизайні сучасних інтер'єрів та об'ємної архітектури потребують дослідження.

МЕТА

Мета статті полягає у виявленні основних елементів формоутворення у сучасній житловій архітектурі, а також у дослідженні семантики, композиційних та енергетичних особливостей виявлених елементів формоутворення в дизайні сучасних інтер'єрів та архітектурних споруд. Виявлення кола, як основного елемента формоутворення у сучасній житловій архітектурі, і дослідження його семантичного значення і

енергетичних особливостей надасть можливість розуміти і прогнозувати певні явища у сучасному суспільстві і архітектурі.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

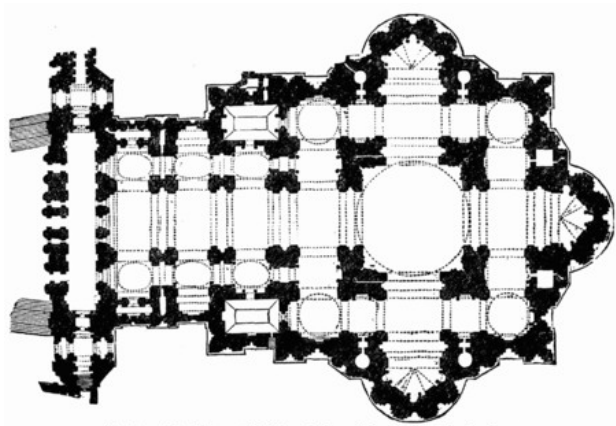
Коло — найдавніша та наймістичніша форма, яка використовувалась у мистецтві, заклинанній символіці, у побудові домашнього вогнища та житла. Давні народи, як відомо, будували своє житло у формі кола в плані. Цілком природно, що їх житло наслідувало походні шатри в центрі яких містилось вогнище. Не дивно що ми, як нащадки наших кочових пращурів, підсвідомо тяжіємо до форми кола та його сателітів.

Коло здавна використовувалось як символ нескінченності, фігура яка немає ані початку, ані кінця. Відомо, що коло символізує небо, довершеність і вічність. Крім того, як вважають масони, коло — є символом духа і Великого Архітектора, який створив землю, небо і увесь Всесвіт. У своїх дослідженнях Карл Юнг стверджує що на відміну від квадрату, який є символом роз'єднаності людини, яка не досягла внутрішньої єдності, коло — є символом досконалості та єдності із Всесвітом. Отже квадрат — символ землі, матерії, жіночої енергії та усього земного, матеріального, а коло — є символом неба, чоловічої енергії та усього духовного. У взаємодії цих елементів втілено основний закон діалектики, закон єдності та боротьби протилежностей.

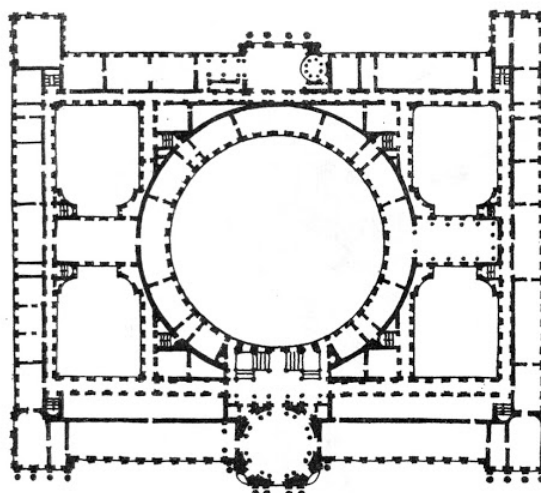
Китайські мудреці вважали що на рівновазі протилежних енергій та протилежних форм тримається всесвіт. Домінування тієї чи іншої енергії призводить до зміни епох, стилів, тенденцій і ці зміни є циклічними, як зміна дня і ночі, чергування знаків Зодіаку.

Поєднання кола та прямокутника (або квадрату) в архітектурі, побутових речах, прикрасах, образотворчому мистецтві використовувалось здавна: кельтські святилища, храми давньої Греції та Риму, Візантійські храми, давньоруські храми тощо (рис.1). Особливо часто поєднання зустрічається в архітектурі бароко, класицизму і, певна річ, у сучасній архітектурі.

Поєднання кола та прямокутника добре прочитується, як у планах, так і на фасадах будівель (рис.2). Причому коло і його сателіти (півколо, дуга) завжди використовувались як важливі акцентні елементи або домінуючі головні елементи композиції.

а

б

Рис.1. Поєднання кола та прямокутника в архітектурі:
а) собор св. Петра в Римі; б) академія мистецтв в Петербурзі

Рис.2. Поєднання кола та прямокутника на фасадах будівель:
а – Капітолій у Вашингтоні, У.Торнтон; б – Педагогічний музей у Києві, П.Альошин.

Коло або дуга в інтер'єрі наче збирає, акумулює енергію простору. На основі біолокаційних досліджень та соціального опитування виявлено розподіл енергії в приміщеннях різної конфігурації. Якщо це повне коло — енергія концентрується в його центрі. Якщо це фрагмент кола – енергія концентрується по краях дуги та вздовж бісектриси кута, який обмежує цю дугу. Причому в повному колі енергія рухається вздовж довжини окружності горизонтально, а в центрі кола – вертикально. Пересічна людина, опинившись в центрі кола, буде відчувати збудження і врешті решт перезавантаження, що є в певній мірі небезпечно для людей із вразливою психікою. Тому в житлових приміщеннях в плані наближених до кола в центрі неможна розміщувати ліжко. Після ночі, проведеної в такому приміщенні і в такому

місці людина буде почувати себе втомленою, розбитою. А от обідній стіл або письмовий стіл в такому місці цілком доречний.

В офісах та будь яких приміщеннях громадського призначення, які за формою тяжіють до кола доцільно розміщувати зали для нарад або презентацій, конструкторські, архітектурні або дизайнерські бюро, тобто місця де людина має реалізувати свій творчий потенціал або змінити точку відліку і подивитись на звичні речі свіжим поглядом. У приватному житловому будинку найкраще призначення для круглої кімнати – це вітальня, кабінет, дитяча кімната. У вітальні збирається родина і друзі, вирішуються невідкладні питання, складаються стратегічні плани. Так само і в кабінеті - необхідно приймати важливі рішення, вміти бачити ситуацію з різних позицій. Щодо дитячої кімнати

— діти дуже активні, вони кожен день значно розширюють свій світогляд, тому кругла кімната буде спонукати їх до творчості, до розкриття їх потенціалу, до пізнання світу.

У сучасних інтер'єрах приватних житлових будинків архітектори інтуїтивно відчули особливості круглих приміщень і використовують їх саме за таким призначенням (рис.3).

Останнім часом все більшої популярності здобувають не лише будівлі в яких на фасадах добре прочитується поєднання кола з прямокутником (рис.4), але і круглі і напівсферичні будинки (рис.5). Круглий або напівсферичний будинок має майже обтікаєму форму і більш стійкий до природних катаклізмів. Купол круглої будівлі, як відомо здавна, здатен накопичувати енергію і тому позитивно впливає на людей і все живе, що перебуває під ним.

Круглі будинки в останні роки стали більш затребувані в якості приватного житла. У більшості випадків вони будуються на основі технології надувних, залізобетонних скелетів. Споруда створюється на кільцевому фундаменті з поступовим «роздуванням» скелету.

Ідея будівництва круглого будинку має зростаючу кількість прихильників у всьому світі. Будинки сферичної форми - це наближення до природи і повернення до свого коріння, до того часу, коли родина збиралась навколо родинного вогнища, коли все вирішувалося разом, коли люди відчували себе спільнотою, коли, врешті решт, людина не була настільки самотньою, як в наш час. Тяжіння до форми кола простежується і в ландшафтній архітектурі і в міському благоустрої (рис.6).

Рис.3. Вітальні у формі кола:

а – вітальні Білого будинку в київській області, арх. А.Москальцов, К.Єльциц; б – вітальня котеджу в с. Мочище; в – вітальня котеджу в м. Тюмень.

Рис.4. Круглі приміщення добре прочитуються на фасадах сучасних будівель:

а – котедж, майстерня арх. Голованова та Величкіна;
б – Білий будинок у Київській області, арх. А.Москальцов, К.Єльциц

Рис.5. Круглі та напівсферичні будинки

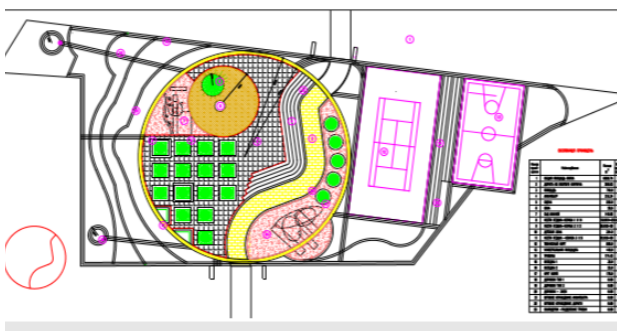

Рис.6. Круглі елементи у парку «Обрій» у Київський обл., арх. А.Москальцов.

Коло — солярний символ, а Сонце дарує тепло всім, тому, можливо, тяжіння до круглих форм у сучасній архітектурі — це тяжіння до єдності, до близькості, до побудови позитивних відносин. Це перехід від епохи Риб з її уособленням, відокремленням індивідуальності до епохи Водоля, посилення колективного егрегора. Нова епоха диктує свої

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Барташевич А.А., Дягилев Л.Е., Климин Р.М., Перельгина Л.Г. Основы композиции и дизайна мебели. — Ростов н/Д: Феникс, 2004. — 192 с.
- [2] Норман Дональд. Емоційний дизайн. — «ArtHuss», 2019. — 192 с. [3] Макарова В.В. Дизайн помещений. Стили интерьера на примерах. — «БХВ-Петербург»: - 2012. — 124с.
- [4] Третьяк Ю.В., Корпусова А., Клещова А. Основные закономерности формообразования в органичном дизайне / Теория та практика дизайну: зб. наук. праць. — К.: «Компринт», 2016. Вип. 10. — С. 189–197.
- [5] Хендерсон Эмили, Борскис Анджелин. Стиль. Тысячи предметов и хитростей для оформления любого интерьера. «Манн, Иванов и Фербер», 2019. — 304с.
- [6] Шлеюк С.Г. Художественный образ и композиция в дизайне мебели периода XVIII – начала XXI веков: дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.06. — М., 2005. — 200

законы: индивидуальность має сприймати себе як частину Всесвіту і діяти так, щоб не нашкодити навколишньому середовищу, людям, тваринам, природі, планеті. Ми єдине ціле з планетою, і, не гріх згадати, майже по Кіплінгу: «Ми з тобою однієї крові, Земле!».

ВИСНОВКИ

На основі аналізу та систематизації робіт архітекторів та дизайнерів за останнє десятиріччя виявлено тенденцію використання кола і його сателітів як головних елементів формоутворення сучасних інтер'єрів, об'ємної та ландшафтної архітектури. Враховуючи семантичне значення кола ця тенденція пов'язана із зміною епох і означає посилення колективних зв'язків у суспільстві, посилення дружніх зв'язків, прагнення до єдності, миру, взаєморозуміння і діяльності на загальне благо.

Темою наступного дослідження можуть бути особливості інтер'єрів епохи Водоля.

REFERENCES

- [1] Bartashevych A.A., Diahylev L.E., Klymyn R.M., Perelihyna L.H. Osnovy kompozitsiy v dizaini mebeli. — Rostov n/D: Fenyks, 2004. — 192 s.
- [2] Norman Donald. Emotsiyniy dizain. — «ArtHuss», 2019. — 192 s.
- [3] Makarova V.V. Dizayn pomescheniy. Stili interiera na primerah. — «BHV-Peterburg », - 2012. — 124с.
- [4] Tretiak Yu.V. Korpusova A., Kleshchova A. Osnovni zakonomirnosti formoutvorennya v orhanichnomu dizaini / Teorii ta praktyka dizainu: zb. nauk. prats. — K.: «Komprint», 2016. Vyp. 10. — S. 189–197.
- [5] Khenderson Emili, Borskis Andzelin. Stil. Tysyachy predmetov i khitrostey dlya oformleniya liuboho interiera. — «Mann, Ivanov i Ferber», 2019. — 304с.
- [6] Shleiuk S.H. Khudozhestvenniy obraz i kompozitsiya v dizaine mebeli peryoda XVIII – nachala XXI vekov: dys. kand. mystetstvoznnavstva: 17.00.06 / — M., 2005. — 200 s.

[7] Гнатюк Л. Просторові виміри в українському сакральному мистецтві // Технічна естетика і дизайн. Міжвідомчий наук.-техн. збірник. К.: 2011. Вип. 9. — С. 66-72.

АННОТАЦИЯ

Сидорова Е. И., Москальцов А.Ю., Сидорова М.-Ю.А. Круг, как элемент формообразования.

Человек и его жилище взаимно влияют друг на друга. Интерьеры и частные дома рассматриваются в статье, как своеобразные портреты своих авторов и, в значительной степени, как портрет эпохи.

В последних публикациях освещаются особенности использования различных стилей в интерьерах, инновационных технологий в построении интерьеров, исследуются различные приемы обновления интерьеров, но элементы формообразования современных интерьеров, их семантика и энергетические особенности не исследовались. Выявлена тенденция использования формы круга в объемной архитектуре частных жилых домов и интерьерах, которая связана с глобальными тенденциями в обществе. Понимание причинно-следственных связей элементов формообразования современных интерьеров и частных домов с общественными явлениями и настроениями позволит прогнозировать актуальные задачи ближайшего времени в обществе и архитектуре, включая определенные тенденции, которые появятся и уже появляются в архитектуре эпохи Водолея.

На основе исследования работ современных дизайнеров и архитекторов выявлены основные элементы формообразования в дизайне интерьеров, архитектурных сооружений и рекреационных территорий, созданных на протяжении последних лет. В ходе исследования установлено, что основным элементом формообразования пространства и объемов есть круг и его сателлиты, объединенные с квадратами и прямоугольниками. Причем круг и его производные есть главные герои композиции, а квадраты и прямоугольники исполняют роль фона и второстепенных героев.

Исследовано распределение и направление энергий в круглых и криволинейных помещениях. Даны рекомендации по использованию круглых помещений. Рассмотрена семантика круга, которая означает бесконечность, дух, совершенство и вечность. Подчеркнуто, что между человеком и интерьером всегда существует обратная связь. Они всегда взаимно влияют друг на друга. Интерьеры рассматриваются, в значительной мере, как портрет эпохи. Круг и квадрат или прямоугольник представлены как противоположности, символы духовного и материального, мужского и женского, света и тьмы. Противоположности должны быть

[7] Gnatiuk L. Spatial dimensions in Ukrainian sacred art // Technical aesthetics and design. Interdepartmental scientific and technical collection. K.: 2011. Vyp. 9. — P. 66-72

ABSTRACT

Sidorova O.I., Moskaltsov A.Yu., Sidorova M.- Yu.A. The circle as an element of formation.

Man and his home mutually influence each other. Interiors and private houses are considered in the article as original portraits of their authors and, to a large extent, as a portrait of the era. Therefore, the purpose of this study is to identify the main elements of the formation of modern interiors and private homes and study their semantics. And since the main elements of the formation of modern interiors and private houses were the circle and its satellites - in the future the subject of the study were the compositional, semantic and energy features of the circle and its satellites.

Recent publications highlight the features of the use of different styles in interiors, innovative technologies in interior design, explore various methods of interior renovation, but the circle and its satellites, as elements of modern interiors, their semantics and energy features have not been studied. The revealed tendency to use the shape of a circle in the three-dimensional architecture of modern private houses and interiors is connected with global tendencies in society. Understanding the causal links between the elements of the formation of modern interiors and private homes with social phenomena and moods will predict the current challenges in the near future in society and architecture, including certain trends that will appear and are already appearing in the architecture of the era Aquarius.

Based on a study of the works of modern designers and architects, the main elements of form formation in the design of interiors, architectural structures and recreational areas created in recent years have been identified. During the study it was found that the main element of the formation of space and volumes is a circle and its satellites combined with squares and rectangles. And the circle and its derivatives are the main characters of the composition, and the squares and rectangles play the role of the background and minor characters. The distribution and direction of energies in round and curvilinear rooms are studied.

Recommendations for the use of round rooms are given. The semantics of the circle, which means infinity, spirit, perfection and eternity, are considered. It is emphasized that there is always feedback between the person and the interior. They always mutually influence each other. The interiors are seen, to a large extent, as a portrait of the era. A circle and a square or rectangle are represented as opposites, symbols of the spiritual and the material, the masculine and the feminine, light and darkness. Opposites must be balanced. If the balance is

уравновешены. Если равновесие нарушается – происходит смена эпох, смена задач, смена форм, смена стилей. Доминирование в последнее время в архитектуре и дизайне круга означает заострение духовных проблем, активизацию задач эпохи Водолея: усиление коллективного эгрегора, стремление к единству, к гармоничным отношениям со всеми людьми, с природой, со Вселенной.

Ключевые слова: формообразование; круг; квадрат; противоположности; равновесие; дизайн; символика; интерьеры; энергия; психологические особенности; индивидуальность; композиционные решения; эмоциональная составляющая

disturbed - there is a change of eras, change of tasks, change of forms, change of styles. The recent dominance in the architecture and design of the circle means the aggravation of spiritual problems, the intensification of the tasks of the Aquarius era: the strengthening of the collective egregore, the pursuit of unity, harmonious relations with all people, with nature, with the universe.

Key words: formation; circle; square; opposites; balance; design; symbolism; interiors; energy; psychological features; individuality; compositional decisions; emotional component.

AUTHOR`S NOTE:

Sidorova Olena, Senior Lecturer National Aviation University, Kyiv, Ukraine. dhara.astro@gmail.com, ORCID ID 0000-0002-4611-2150

Professional orientation: composition, typology and symbolism of facades of the late XIX and early XX centuries and their elements, composition theory

Moskaltsov A.Yu. Senior Lecturer National Aviation University, Kyiv, Ukraine.

e-mail: invp@ukr.net

Professional orientation: interior composition.

Sidorova M.-Yu.A. Student, National Aviation University, Kyiv, Ukraine.

e-mail: julike96@gmail.com

Стаття подана до редакції 11.06.2020р.

Стаття прийнята до друку 24.03.2020р.